

การเขียนรายงานการวิจัย: คุญประกอบการองค์ความรู้สู่สาธารณชน The Writing for Research Report: A Body of Knowledge Distribution to Public

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ*

บทคัดย่อ

การเขียนรายงานการวิจัยเป็นขั้นตอนหรือกระบวนการสุดท้ายของการวิจัยที่มีความสำคัญมาก องค์ประกอบของการเขียนรายงานการวิจัยจะประกอบไปด้วยโครงสร้าง ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนอ้างอิง ซึ่งในแต่ละส่วนล้วนมีความสำคัญด้วยกันทั้งสิ้น การวิจัยที่ไม่มีการเขียนรายงานการวิจัย จะไม่ก่อให้เกิดผลใดๆ เลย ซึ่งผลจากรายงานการวิจัยจะก่อให้เกิดประโยชน์ มีคุณูปการในการเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณชน

การเขียนรายงานการวิจัย ผู้วิจัยควรยึดรูปแบบของสถาบันการศึกษาหรือรูปแบบของหน่วยงานที่ให้ทุนเป็นหลัก แต่ถึงกระนั้นรายงานการวิจัยที่ดีก็ยังคงต้องยึดหลักการแบบแผนตามสากลนิยมอยู่เช่นเดิม

คำสำคัญ: รายงานการวิจัย, องค์ความรู้

ABSTRACT

The writing for research report is very important in the steps or end of process. The components of the research report were 3 sections as follows : surface , content and reference that in each section were important. The research without research report was not useful, In the other hand the research report was usefulness for spread out of the body of knowledge to public. The writing for research report, the researcher should follow the academic format or the institute where there was sponsor, Even though the proper research report should follow universal format too.

Keywords : Research Report, Body of Knowledge

๑. บทนำ

การเขียนรายงานการวิจัย เป็นการเผยแพร่ผลงานการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและค้นคว้ามาให้ปรากฏสู่สาธารณชน อันถือว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่มีความสำคัญและมีประโยชน์อย่าง

* ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มากทั้งต่อผู้วิจัยและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย การเขียนรายงานการวิจัยเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการทางวิชาการและการวิจัย เพราะมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอข้อมูล จากการศึกษา ค้นคว้า การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การอภิปรายและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้ ทำการศึกษาและค้นคว้ามาในรูปแบบการเขียนและตีพิมพ์เผยแพร่ ซึ่งรูปแบบของการเขียนและการเผยแพร่ นั้นอาจจะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับแหล่งที่ให้ทุนในการศึกษาวิจัย สถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัย จะเป็นผู้กำหนดรูปแบบของการเขียนรายงานการวิจัยและการนำเสนอ ผลงานการวิจัยต่อไป

๒. ความหมายและความสำคัญของรายงานการวิจัย

การเขียนรายงานการวิจัยเป็นการนำเสนอข้อค้นพบในการค้นคว้าวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามกระบวนการวิจัย โดยเริ่มตั้งแต่วัตถุประสงค์ของการวิจัยไปจนถึงขั้นตอนในการวิเคราะห์แปล ผลการวิจัย โดยในทุกขั้นตอนจะมีการเรียบเรียงอย่างเป็นขั้นเป็นตอนอย่างมีระบบ ระเบียบตามแบบแผนสากลนิยมและหลักเกณฑ์ทางวิชาการ เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชน

ในการเขียนรายงานการวิจัยใดๆ มีความสำคัญ ดังนี้^๑

๑) เป็นเอกสารทางวิชาการที่ก่อให้เกิดการขยายขอบเขตองค์ความรู้ โดยที่ในศาสตร์ใดๆ ที่ ถ้ามีการดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่อง และหลากหลาย จะทำให้ข้อสงสัยที่เกิดขึ้นได้รับการอธิบาย ชี้แจงให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๒) ก่อให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพ/ศาสตร์ให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น เนื่องจากมีการศึกษาค้นคว้า แล้วได้มีการจดบันทึกข้อมูลไว้ให้บุคคลในวิชาชีพ/ศาสตร์รุ่นต่อไปได้มีการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมให้ มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

๓) เป็นสื่อกลางระหว่างผู้วิจัยกับผู้สนใจในประเด็นเดียวกันได้รับทราบและแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นเพื่อร่วมกันในการพัฒนาวิชาชีพ/ศาสตร์นั้นๆ ให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

๓. หลักทั่วไปในการเขียนรายงานการวิจัย

ในการเขียนรายงานวิจัยมีประเด็นที่ควรตระหนักดังต่อไปนี้^๒

๑) **ความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา** ในรายงานวิจัยที่เขียนจะต้องมีเนื้อหาสาระที่สำคัญๆ ครบถ้วน ซึ่งได้แก่ ปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิจัยที่ตอบปัญหา และวัตถุประสงค์การวิจัย ประเด็นเหล่านั้นล้วนมีความสำคัญที่จะสื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้งานวิจัย ทราบว่าผู้วิจัยทำวิจัยในเรื่องใด (ต้องการหาคำตอบให้กับปัญหาใด) ทำวิจัยเพื่ออะไร ทำวิจัยอย่างไร และได้ผลวิจัยเป็น

^๑ กฤติยา วงศ์ก้อน, **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๕), หน้า ๑๙๗.

^๒ รัตน์ บัวสนธ์, **ปรัชญาวิจัย**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเอเชียแปซิฟิกพรินติ้ง จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๒๓๒ – ๒๓๓.

ประการใด ดังนั้น การเขียนรายงานวิจัยจึงต้องพิจารณาให้ครอบคลุมในประเด็นที่กล่าวมาทั้งหมดนี้

๒) ความต่อเนื่องกลมกลืน นอกจากในรายงานวิจัยที่เขียนจะต้องมีความสมบูรณ์ครบถ้วนของเนื้อหาตามประเด็นต่างๆ ที่กล่าวแล้ว การเขียนให้เกิดความเชื่อมโยงสอดคล้อง เป็นเหตุเป็นผลกันในประเด็นและระหว่างประเด็นเหล่านี้ นับว่ามีความสำคัญไม่น้อย เพราะถ้าไม่ระมัดระวังก็อาจเกิดความขัดแย้ง ไม่สอดคล้องกันระหว่างข้อความที่เขียนในแต่ละประเด็น อาทิ ข้อความที่เขียนระหว่างปัญหาการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยไม่ต่อเนื่องสอดคล้องกัน กล่าวคือ ปัญหาการวิจัยกล่าวอีกอย่างหนึ่ง ในขณะที่วัตถุประสงค์การวิจัยเขียนไว้อีกอย่างหนึ่ง นั่นคือ เขียนไปคนละทางกัน นอกจากนั้นแล้ว ภาษาที่ใช้ในการเขียนถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ควรจะต้องมีความกลมกลืนสม่ำเสมอตลอดรายงานวิจัย เช่น คำว่าความเที่ยงตรงหรือความตรง (Validity) และความเชื่อมั่นหรือความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือการวิจัย ถ้าจะใช้คำว่าความเที่ยงตรง ก็ต้องใช้คำนี้ตลอดรายงานมิใช่ใช้คำว่า “ความเที่ยงตรง” บ้าง “ความตรง” บ้าง และถ้าใช้คำว่า “ความเที่ยงตรง” ก็ต้องใช้คู่กับคำว่า “ความเชื่อมั่น” มิใช่ “ความเที่ยง” หรือถ้าจะใช้คำว่า “ความตรง” ก็ต้องใช้คู่กับว่า “ความเที่ยง” ทำนองนี้ เป็นต้น การใช้ภาษาเขียนรายงานการวิจัยที่มีความต่อเนื่องเป็นเหตุเป็นผลระหว่างข้อความและความสม่ำเสมอของภาษาที่ใช้เขียนก็นับว่ามีความสำคัญที่จะทำให้รายงานวิจัยนั้นน่าอ่านเป็นอย่างมาก

๓) ความชัดเจน กระชับไม่คลุมเครือวุ่นวาย สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งของการเขียนรายงานวิจัย ก็คือการใช้ภาษาเพื่อสื่อความกับผู้อ่านโดยที่ภาษาที่เขียนนั้น จะต้องมีความชัดเจน สื่อความอย่างตรงไปตรงมา อย่าเขียนโดยใช้ภาษาที่คลุมเครือ เขียนวุ่นวายแล้วต้องตีความจึงจะเข้าใจในสิ่งที่เขียนหรือบางครั้งเมื่อพยายามตีความแล้วยังไม่สามารถจะเข้าใจได้ การเขียนรายงานวิจัยไม่จำเป็นต้องใช้สำนวนโวหารที่ดูให้สูงส่ง ยกเว้นคำบางคำที่เป็นศัพท์เทคนิคเฉพาะเท่านั้น ที่อาจจำเป็นต้องใช้บ้าง นักวิจัยต้องเลือกใช้ภาษาที่ทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายๆ ยกตัวอย่างการใช้ภาษาแปลผลวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติในทำนองที่ว่า “วิธีสอนสองวิธีทำให้ผมสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิจัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑” หรือ คำว่า “มีความสัมพันธ์ในระดับสูงและเป็นไปในทางบวกระหว่างผลการเรียนวิชาภาษาไทยกับผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ” การเขียนเช่นนี้ ถ้าเขียนให้นักวิจัยด้วยกันอ่านก็ไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใด แต่ถ้าเขียนเพื่อสื่อความต่อสาธารณชนก็ควรจะปรับให้เข้าใจง่ายขึ้น เช่น อาจเขียนเสียใหม่ว่า “วิธีสอนสองวิธีทำให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชาวิจัยแตกต่างกันจริง” หรือ “ผลการเรียนวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษจะเกี่ยวข้องกันในลักษณะที่ว่าถ้าเรียนวิชาภาษาไทยได้ดีแล้วก็จะเรียนวิชาภาษาอังกฤษได้ดีด้วยเช่นกัน” ทำนองนี้เป็นต้น

๔) ความถูกต้อง การเขียนรายงานวิจัยจะต้องระมัดระวังให้มีความถูกต้องเป็นอย่างมาก ทั้งที่เป็นความถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งได้แก่ แบบแผนการวิจัย การเก็บข้อมูล การใช้เทคนิควิธีวิเคราะห์ข้อมูล การแปลและสรุปผลการวิจัย ความถูกต้องในการอ้างอิง แหล่งที่มา ตลอดจนความถูกต้องการจัดพิมพ์ เรียงลำดับเนื้อหา เลขหน้า เป็นต้น

ประเด็นเหล่านี้เป็นสิ่งที่นักวิจัยพึงตรวจสอบในการเขียนรายงานวิจัย เพื่อเผยแพร่ผลวิจัยของตนให้เป็นที่รับรู้และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ไม่ว่ารายงานวิจัยที่เขียนนั้นจะเป็นแบบใดก็ตาม แต่ประเด็นที่กล่าวนี้ก็เป็นหลักทั่วไปที่นักวิจัยจะต้องนำมายึดถือปฏิบัติ ถ้าประสงค์จะให้งานวิจัยของตนมีคุณค่ายิ่งขึ้น

๔. ประเภทของรายงานการวิจัย

รายงานทางการวิจัยที่สำคัญๆ อาจแบ่งได้เป็น ๕ ประเภทดังนี้^๓

๑) **โครงเสนอการวิจัย (Research Proposal)** เป็นแผนงาน โครงการและกลวิธีในการทำวิจัยที่กำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อบอกให้ทราบว่าเราจะทำวิจัยในประเด็นปัญหาการวิจัยเรื่องอะไร ทำไมจึงเลือกทำวิจัยในประเด็นปัญหาการวิจัยนั้น และจะทำวิจัยหรือหาคำตอบในประเด็นปัญหาการวิจัยนั้น ได้อย่างไร

๒) **สารนิพนธ์ (Independent Study Report)** เป็นรายงานการศึกษาอิสระอาจจะมียุทธศาสตร์เป็นการทบทวนวรรณกรรม กรณีศึกษา การทำโครงการ หรือการทำวิจัยในขอบเขตเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจงก็ได้ ซึ่งเนื้อหาสาระและวิธีการจะต้องจัดทำอย่างมีระบบระเบียบและมีเหตุผล เช่นเดียวกับการทำวิจัย และจัดทำรายงานขึ้นเพื่อเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

๓) **วิทยานิพนธ์ (Thesis) ดุษฎีนิพนธ์ (Dissertation)** เป็นรายงานการค้นคว้าวิจัยที่เรียบเรียงขึ้นอย่างละเอียดรอบคอบ มีเหตุ มีผล ตามขั้นตอนระเบียบวิธีการวิจัย เพื่อใช้เป็นส่วนประกอบสำคัญ ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทหรือปริญญาเอกหรือดุษฎีบัณฑิต

๔) **รายงานการวิจัย (Research Paper or Report)** เป็นรายงานการค้นคว้าวิจัยที่เรียบเรียงขึ้นอย่างมีระบบ ระเบียบ มีเนื้อหาสาระอย่างละเอียด สมบูรณ์ พิมพ์เผยแพร่เป็นเล่มโดยเฉพาะ

๕) **บทความวิจัย (Research Article)** เป็นรายงานเชิงวิเคราะห์ที่เรียบเรียงขึ้นในลักษณะบทความที่สั้น กระชับ ชัดเจน แต่มีเนื้อหาสาระครบถ้วน เพื่อเสนอผลงานที่ได้จากการค้นคว้าวิจัย และส่งลงพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการ โดยทั่วไปจะกำหนดความยาวของเนื้อหา จำนวนตารางหรือภาพประกอบ

นอกจากนี้ ยังมีรายงานทางการวิจัยบางประเภท เช่น

๑) **รายงานความก้าวหน้า (Progress Report)** เป็นรายงานที่จัดทำขึ้นหลังจากได้ทำวิจัยไปแล้วส่วนหนึ่ง เป็นรายงานเพื่อให้ ผู้ให้ทุนสนับสนุนทราบ ตามเงื่อนไขที่ตกลงกัน ซึ่งการทำวิจัยแต่ละเรื่อง อาจจะมีรายงานความก้าวหน้าหลายฉบับก็ได้ และแต่ละฉบับเนื้อหาที่จะแตกต่างกัน

๒) **รายงานการวิจัยเบื้องต้น (Preliminary Report)** เป็นรายงานที่ได้ทำวิจัยเสร็จสมบูรณ์แล้ว แต่ยังไม่ได้พิมพ์เผยแพร่หรือพิมพ์เผยแพร่เฉพาะกลุ่ม เช่น ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ ยังต้องมีการปรับปรุงแก้ไขบางส่วนให้สมบูรณ์มากขึ้น

^๓บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, คู่มือการวิจัย การเขียนรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : จามจุรีโปรดักท์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๔ - ๑๕.

๓) รายงานสรุปผลการวิจัย (Summary Report) เป็นรายงานที่นำเสนอเฉพาะส่วนที่เป็นสาระสำคัญเท่านั้น แต่มีรายละเอียดเนื้อหาครบถ้วน สมบูรณ์มักใช้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ หรือดุษฎีนิพนธ์

๔) รายงานการทำวิจัยสำหรับผู้บริหาร (Report for Executives) เป็นรายงานที่เขียนขึ้นเพื่อผู้บริหารโดยเฉพาะ จะไม่มีรายละเอียดของวิธีการทำวิจัย มีแต่หลักการและข้อสรุป (Conclusion) ของผลการวิจัยกับข้อเสนอแนะเท่านั้น

๕. จุดมุ่งหมายการเขียนรายงานผลการวิจัย

การเขียนรายงานการวิจัยมีจุดมุ่งหมายดังนี้^๔

๑) เพื่อบอกให้ผู้อ่านทราบถึงรายละเอียดของการวิจัยที่ทำทุกขั้นตอน ตั้งแต่รายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาการวิจัย ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งมีส่วนทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวความคิดในการทำวิจัย ระเบียบวิธีที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนผลการวิจัยที่ได้ค้นพบจากการวิจัย

๒) เพื่อใช้เป็นเอกสารอ้างอิง สำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป เนื่องจากผลการวิจัยที่ค้นพบเป็นสิ่งที่ยังไม่มีผู้ใดค้นพบมาก่อน การเขียนรายงานการวิจัยเป็นลายลักษณ์อักษร จึงเป็นเอกสารทางวิชาการที่สามารถใช้อ้างอิงสำหรับการค้นคว้าต่อไปได้

๓) เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้แก้ปัญหา ความรู้จากการค้นพบโดยการวิจัยจะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างกว้างขวางหากได้มีการเผยแพร่

๔) ทำให้ประหยัดทั้งเวลา แรงงานและงบประมาณในการศึกษาค้นคว้า หากเกิดปัญหานั้นเองเดียวกันกับที่มีผู้ทำวิจัยมาก่อน ก็อาจสามารถนำผลการวิจัยมาใช้แก้ปัญหาได้โดยไม่ต้องทำวิจัยซ้ำ หรือหากจะทำวิจัยใหม่ก็จะมีแนวโน้มในการทำวิจัยทำให้ประหยัดเวลาในการศึกษา

๕) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการทำวิจัยต่อไป โดยทั่วไปแล้วรายงานการวิจัยมักเสนอปัญหาที่ผู้วิจัยควรทำต่อเนื่องไปกับปัญหานั้นไว้ตอนท้ายของรายงาน เพื่อให้งานวิจัยสมบูรณ์

๖. หลักในการเขียนรายงานวิจัย

การเขียนรายงานการวิจัยที่ดีเปรียบได้เหมือนการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ที่สวยงาม มีสง่าเหมาะสมและเป็นທີ່สะดุดตาแก่ผู้พบเห็น ในทางตรงกันข้าม ถ้ารายงานวิจัยทำได้ไม่ดีถือได้ว่าเป็นความล้มเหลวของผู้วิจัย ดังนั้นในหัวข้อต่อไปนี้จะขอแนะนำหลักในการเขียนรายงานวิจัยที่ดีที่จะเพิ่มสีสันและเสน่ห์ให้กับงานวิจัย

๑) ใช้สำนวนที่อ่านเข้าใจง่าย ไม่แปลกพิสดาร ควรใช้สรรพนามแทนตัวเองว่าผู้วิจัย

๒) ต้องเขียนให้อยู่ในรูปของอดีต เพราะรายงานวิจัยเป็นการบอกเล่าเหตุการณ์ดำเนินการวิจัยที่เกิดขึ้นผ่านมาแล้ว

^๔ ภัทรา นิคมานนท์, ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : อักษราพิพัฒน์, ๒๕๔๒), หน้า ๒๔๕.

- ๓) ใช้ภาษาให้ถูกต้องตามหลักภาษา ตรวจสอบตัวสะกดต่างๆ ให้ถูกต้อง ตรวจสอบเลขหน้าสารบัญให้ตรงกับเลขหน้าในเล่ม
- ๔) เนื้อหาที่นำเสนอต้องถูกต้อง ตรงประเด็นและครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย
- ๕) การเขียนผลการวิจัยต้องเสนอตามความเป็นจริงที่ได้มา ผู้วิจัยต้องไม่ใส่ความคิดเห็นส่วนตัวลงไป ถ้าต้องการแสดงความคิดเห็นให้นำเสนอไว้ในส่วนของการอภิปรายผล
- ๖) จัดเรียงลำดับเนื้อหาให้เหมาะสม ไม่วกวนจนน่าเวียนหัว ต้องมีการเชื่อมโยงเนื้อหาในแต่ละช่วงให้เข้ากันมีความกลมกลืนเป็นเรื่องเดียวกัน
- ๗) ใช้สำนวน ภาษา คำศัพท์ แบบใดควรใช้แบบนั้นตลอดการนำเสนอ มีความคงเส้นคงวาในการนำเสนอ
- ๘) จัดองค์ประกอบของการสื่อความหมายให้เหมาะสม เช่น การใช้แผนภูมิ รูปภาพ ตาราง กราฟ เพื่อช่วยสื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น
- ๙) การอ้างอิงข้อมูลใดๆ ควรมีแหล่งที่มา ใช้แหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและต้องคำนึงถึงความทันสมัยของข้อมูลที่ใช้ในการอ้างอิงด้วย^๕

๗. ลักษณะสำคัญของรายงานการวิจัยที่ดี

- ๑) มีทฤษฎีมารองรับ ในการศึกษาวิจัยควรจะมีรายละเอียดของเนื้อหาที่มีหลักการหรือทฤษฎีมารองรับอย่างเหมาะสม โดยที่หลักการหรือทฤษฎีนี้จะต้องเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชานั้นๆ และต้องตรงกับเนื้อหาวิจัยที่ศึกษาด้วย
- ๒) การแสดงความคิดเห็นของผู้วิจัย ผู้วิจัยควรจะต้องมีการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมจากหลักการหรือทฤษฎี เพื่อที่จะแสดงจุดเด่นให้ต่างจากงานวิจัยที่ได้ทำมาแล้ว
- ๓) ความถูกต้อง รายงานที่ดีจะต้องมีความถูกต้องในข้อเท็จจริง ในการสรุปหรือให้ความคิดเห็นจะต้องไม่ผิดเพี้ยนหรือมีอคติกับข้อเท็จจริง นอกจากนี้การใช้ภาษาจะต้องเหมาะสมและถูกต้องตามหลักไวยากรณ์
- ๔) ความชัดเจน ผู้วิจัยจะต้องมีความชัดเจนในการใช้ภาษารวมไปถึงลำดับขั้นตอนการนำเสนอเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์กัน
- ๕) ความเหมาะสม รายงานที่ดีจะต้องมีความเหมาะสมในด้านการจัดรูปแบบการเขียนรายงาน คือจะต้องมีความสม่ำเสมอ เป็นระเบียบสวยงามไม่ซ้ำซ้อน และไม่ทำให้อ่านเกิดความสับสน
- ๖) ความมีจรรยาบรรณ กรณีที่ข้อความหรือความคิดเห็นที่ปรากฏอยู่ในรายงานการวิจัยนำมาจากผู้อื่น ควรมีการอ้างอิงเจ้าของข้อความหรือความคิดเห็นนั้นด้วย และควรมีความซื่อสัตย์ต่อ

^๕ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (นนทบุรี : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๒๑๘.

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล คือในการรายงานผลก็ควรรายงานตามความเป็นจริงที่ปรากฏ^๖

๘. การวางแผนการเขียนรายงาน

การเขียนรายงานเป็นการประมวลความคิดอย่างมีระบบ จึงต้องมีการวางแผนการเขียน ตั้งแต่การวางโครงเรื่อง กำหนดแนวคิด และกำหนดวัตถุประสงค์

๑. การวางโครงเรื่อง โครงเรื่องเป็นสิ่งกำหนดขอบข่ายเนื้อหาของรายงาน ทั้งยังช่วยให้เนื้อหาต่อเนื่องตามลำดับ ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการศึกษาค้นคว้า การเขียนโครงเรื่องนิยมจัดแบ่งเป็น หัวข้อ มีหัวข้อใหญ่ที่ใช้เลขกำกับหลักเดียว หัวข้อรองใช้เลขกำกับสองหลัก หัวข้อย่อยใช้เลขกำกับสามหลัก ทุกหัวข้อต้องสัมพันธ์กัน

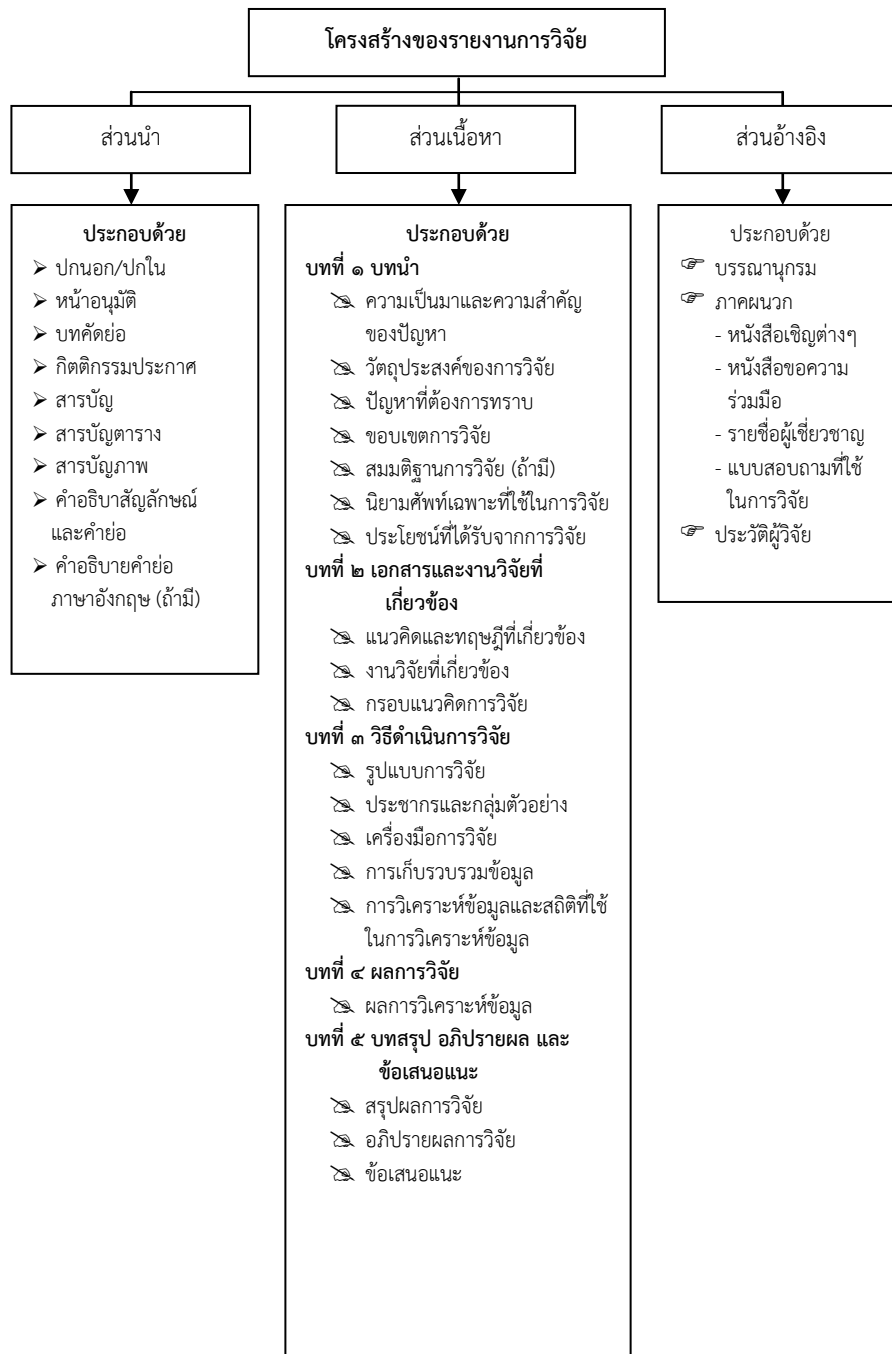
๒. การกำหนดแนวคิด แนวคิดหรือมโนคติ (Concept) เป็นข้อความที่แสดงแก่นหรือเป้าหมายเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อสรุปรวมและข้อแตกต่างเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยครอบคลุมข้อเท็จจริง กฎ ทฤษฎี ประเด็นการสรุปสาระสำคัญ และข้อความที่มีลักษณะรวบยอด การเขียนรายงาน ผู้เขียนควรกำหนดแนวคิดสำหรับหัวข้อใหญ่แต่ละหัวข้อ เพื่อเน้นแก่นและเป้าหมายแต่ละเรื่อง แนวคิดแต่ละข้อจะสัมพันธ์กันและลำดับตามเนื้อเรื่อง เมื่อเขียนเนื้อหา ผู้เขียนจะต้องไม่ลืมเป้าหมายที่กำหนดไว้จากแนวคิดนี้ โดยขยายความหรือเสริมแนวคิดให้ละเอียดชัดเจน

๓. การกำหนดวัตถุประสงค์ ผู้เขียนรายงานจะต้องตั้งวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่า จะเขียนรายงานนี้เพื่อต้องการเสนอสิ่งใด การเขียนรายงานจึงมีแนวทางในการศึกษาค้นคว้า และการนำเสนอที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ลักษณะของวัตถุประสงค์ก็ควรแสดงพฤติกรรมที่ชัดเจนประกอบเนื้อหาแต่ละประเด็น เช่น อธิบาย บ่งชี้ ยกตัวอย่าง เปรียบเทียบ เสนอแนะ รวบรวม แยกแยะ สรุปผล ฯลฯ

๙. โครงสร้างของรายงานการวิจัย

การเขียนรายงานวิจัยมีโครงสร้างตามหลักสากลที่ยึดถือโดยทั่วไปอยู่ ๓ ส่วน คือ ส่วนประกอบตอนต้น ส่วนประกอบด้านเนื้อหา และส่วนประกอบตอนท้าย ซึ่งโครงสร้างดังกล่าวเป็นภาพกว้างๆ ในการเขียนรายงานการวิจัยโดยทั่วไป แต่ถ้าเป็นวิทยานิพนธ์ หรืองานการค้นคว้าอิสระ ผู้วิจัยจะต้องยึดระเบียบการเขียนของสถาบันนั้นๆ เพื่อให้การเขียนมีรูปแบบตามที่แต่ละสถาบันกำหนดไว้เป็นหลัก ดังแผนภาพที่ ๑

^๖ ชูติระ ระบอบและคณะ, ระเบียบวิธีวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๒), หน้า ๒๒๔ – ๒๒๕.

แผนภาพที่ ๑ แสดงโครงสร้างของรายงานการวิจัย

๑๐. ขั้นตอนการเขียนรายงานการวิจัย

การเขียนรายงานทางกรวิจัยอาจแบ่งเป็นขั้นตอน เพื่อสะดวกในการเขียนได้ดังนี้^๗

^๗บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, คู่มือการวิจัย การเขียนรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์, หน้า ๑๖ - ๑๗.

๑) **กำหนดหัวเรื่อง** ขั้นแรกจะต้องกำหนดหรือตั้งชื่อหัวเรื่องก่อนว่าจะเขียนในเรื่องอะไร ซึ่งอาจจะใช้ชื่อเรื่องที่เป็นหัวเรื่องของโครงการวิจัยที่ได้ทำเสนอไว้ก่อน หรือตั้งใหม่ให้เหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะเสนอเฉพาะในตอนนั้นๆ ก็ได้ การทำวิจัย ๑ เรื่อง อาจเขียนรายงานได้หลายเรื่อง

๒) **กำหนดขอบเขตและทำความเข้าใจหัวเรื่อง** จากหัวเรื่องก่อนเขียนจะต้องกำหนดขอบเขตของหัวเรื่องให้ชัดเจนว่า ต้องการเสนอกว้างขวางแค่ไหนจะเสนออะไรบ้าง และอะไรบ้างที่จะไม่เสนอ เมื่อกำหนดขอบเขตได้แล้ว ต่อไปต้องทำความเข้าใจด้วยการตีความหมาย วิเคราะห์คำข้อความและแนวความคิด รวมทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน

๓) **วางโครงเรื่อง** เป็นการกำหนดโครงเรื่องที่จะเขียน ควรเริ่มจากกำหนดหัวข้อเรื่องใหญ่ๆ ก่อนว่า จะกล่าวถึงเรื่องอะไร จะทำเป็นบทหรือไม่ ถ้าทำเป็นบทจะมีกี่บท ถ้าไม่ทำเป็นบท จะมีหัวข้อเรื่องใหญ่ๆ อะไรบ้าง จัดเรียงหัวข้อตามลำดับ การวางโครงเรื่อง ก็คือ การทำสารบัญเนื้อหาที่เขียนนั่นเอง ควรทำไว้อย่างละเอียด ครบถ้วนทุกหัวข้อตามข้อมูลที่ได้มา

๔) **รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร** เมื่อวางโครงเรื่องที่จะเขียนจะเรียบร้อยแล้วจากนั้นจึงทบทวน สำนวนเนื้อหาจากเอกสารต่างๆ และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ควรเก็บรวบรวมให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ต้องพยายามเก็บจากหลายๆ แหล่ง หนังสือหลายๆ เล่ม เพื่อจะได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและเนื้อหาไปในตัว อนึ่งหลังจากรวบรวมข้อมูลจากเอกสารแล้ว อาจจะต้องมีการปรับโครงเรื่องใหม่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาที่รวบรวมมาก็ได้

๕) **รวบรวมข้อมูลสนาม** ข้อมูลสนามเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาโดยตรง จำเป็นจะต้องตรวจสอบและวิเคราะห์ผล จัดเตรียมทำเป็นตารางไว้ให้เรียบร้อยก่อนเขียนรายงาน

๖) **เขียนฉบับร่าง** เริ่มเขียนฉบับร่างตามโครงเรื่อง เรียงตามลำดับของหัวข้อเรื่องใหญ่และหัวข้อเรื่องย่อยที่กำหนดไว้ การเขียนควรทำความเข้าใจข้อมูล เนื้อหา สารของบท ตอน หรือหัวข้อนั้นๆ อย่างละเอียดครบถ้วน เพื่อให้ทราบว่าเขียนอะไรบ้างทั้งหมด และในหัวข้อนั้นจะเสนออะไรเป็นใจความสำคัญก่อน จากนั้นจึงเรียบเรียงเขียน

๗) **แก้ไขและขัดเกลา** หลังจากเขียนฉบับร่างเสร็จแล้ว ควรทิ้งไว้ ๑ สัปดาห์จึงนำมาอ่านใหม่ ทำความเข้าใจเนื้อหาตลอดทั้งเรื่อง เพื่อตรวจสอบสำนวน ภาษา ข้อมูล ความถูกต้องของเนื้อหา และความสอดคล้องต่อเนื่องของเรื่อง จะได้แก้ไขและขัดเกลาให้เรียบร้อย

๘) **ส่งให้เพื่อนและผู้รู้ อ่าน วิเคราะห์** จากที่ได้แก้ไข ขัดเกลาเรียบร้อยแล้ว จัดพิมพ์ฉบับร่างควรส่งให้เพื่อนๆ อ่านและวิจารณ์เสียก่อน จึงส่งให้ผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นได้อ่าน และขอคำวิจารณ์ รวบรวมข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะที่ได้ทั้งหมดมาพิจารณาวิเคราะห์ใช้เป็นแนวทางแก้ไขให้สมบูรณ์อีกครั้ง

๙) **เขียนฉบับสมบูรณ์** นำฉบับร่างมาอ่านให้ตลอดทั้งเล่มอีกครั้ง พร้อมนำข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะจากเพื่อนๆ และผู้เชี่ยวชาญมาใช้ประกอบการแก้ไข ปรับปรุง จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ต่อไป

๑๑. ลักษณะของรายงานที่ดี

นอกจากจะมีส่วนประกอบครบถ้วนทั้งส่วนนำ ส่วนเนื้อหาและส่วนอ้างอิงแล้ว รายงานที่ดียังควรมีลักษณะสำคัญอีก ๕ ประการ ได้แก่

๑) การนำหลักการและ/หรือทฤษฎีมาใช้อย่างเหมาะสม ในการศึกษาวิจัย จะต้องมีการวิเคราะห์เจาะลึกในรายละเอียดของเนื้อหา โดยมีหลักการหรือทฤษฎีมารองรับอย่างเหมาะสม หลักการหรือทฤษฎีดังกล่าวควรเป็นที่ยอมรับในแวดวงสาขาวิชาการนั้นๆ พอควร และตรงกับเรื่องที่ศึกษาค้นคว้า

๒) การแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อย่างเหมาะสม จุดมุ่งหมายสำคัญในการเขียนรายงานนอกจากเพื่อให้มีการค้นคว้าอย่างกว้างขวางแล้ว ยังมุ่งให้เกิดความคิดในทางริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถนำหลักการ ทฤษฎีมาใช้ในเรื่องที่เฉพาะเจาะจง จะศึกษาอย่างลึกซึ้ง เรื่องที่ศึกษาอาจมีผู้อื่นเคยศึกษาค้นคว้ามาแล้วก็ได้ แต่ผู้รายงานจะต้องแสดง “จุดยืน” หรือจุดเด่นที่แตกต่างจากผู้อื่นอย่างชัดเจน เช่น เสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่ยังไม่เคยมีผู้ทำมาก่อน หรือเคยมีผู้ทำแต่ไม่ชัดเจนเพียงพอ ผู้เขียนก็เสนอวิธีการที่เชื่อว่าจะแก้ปัญหาได้ โดยต้องชี้แจงแสดงผลอย่างเหมาะสม

๓) ความสมบูรณ์และความถูกต้องของเนื้อหาสาระของรายงาน รายงานที่ดีจะต้องมีความสมบูรณ์ถูกต้องในข้อเท็จจริง เนื้อหาสาระจะต้องสมบูรณ์ตามชื่อเรื่องที่กำหนด การอ้างอิงที่มาหรือแหล่งค้นคว้า จะต้องแน่ใจว่าถูกต้อง มีใช้อย่างกันต่อๆ มา โดยคัดพ้อยจากแหล่งปฐมภูมิ การค้นคว้าควรศึกษามาจากหลายแหล่ง เพื่อเปรียบเทียบ ไม่น้อมเอียงไปทางใดทางหนึ่ง ข้อมูลที่จะนำมากล่าวต้องตรวจสอบจนแน่ใจ

๔) ความชัดเจนของการเขียนรายงาน รายงานจะต้องมีความชัดเจนในด้านลำดับการเสนอเรื่อง การใช้ภาษา การใช้แผนภูมิ/ภาพประกอบรายงาน เพื่อให้การนำเสนอเนื้อหาชัดเจนเข้าใจง่าย

๕) ความเหมาะสมของรูปแบบการเขียนรายงาน รายงานที่ดีนอกจากจะมีเนื้อหาสมบูรณ์แล้วรูปแบบยังจะต้องเหมาะสมในด้านการจัดเค้าโครงเรื่องอย่างเป็นระเบียบไม่ซ้ำซ้อนสับสนการอ้างอิง อันได้แก่ เชิงอรรถและบรรณานุกรมจะต้องถูกต้อง เพื่อแสดงจรรยาบรรณของผู้เขียน และเป็นแหล่งชี้แนะให้ผู้สนใจได้ติดตามศึกษาค้นคว้าต่อไป นอกจากนี้ ยังเป็นการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ตามกฎหมายอีกด้วย

๑๒. สรุป

การเขียนรายงานการวิจัยเป็นขั้นตอนหรือกระบวนการสุดท้ายของการวิจัยที่มีความสำคัญมาก องค์ประกอบของการเขียนรายงานการวิจัยจะประกอบไปด้วยโครงสร้าง ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนอ้างอิง ซึ่งในแต่ละส่วนล้วนมีความสำคัญด้วยกันทั้งสิ้น การวิจัยที่ไม่มีการเขียนรายงานการวิจัย จะไม่ก่อให้เกิดผลใดๆ เลย

การเขียนรายงานการวิจัย ผู้วิจัยควรยึดรูปแบบของสถาบันการศึกษาหรือรูปแบบของหน่วยงานที่ให้ทุนเป็นหลัก แต่ถึงกระนั้นรายงานการวิจัยที่ดีก็ยังคงต้องยึดหลักการแบบแผนตามสากลนิยมอยู่เช่นเดิม

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ:

กฤติยา วงศ์ก้อน. **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๕.

ชุตีระ ระบอบและคณะ. **ระเบียบวิธีวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต , ๒๕๕๒.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. นนทบุรี : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. **คู่มือการวิจัย การเขียนรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. (กรุงเทพมหานคร : จามจุรีโปรดักท์, ๒๕๔๖.

ภัทรา นิคมานนท์. **ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : อักษราพัฒนา, ๒๕๔๒.

รัตน์ บัวสนธ์. **ปรัชญาวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเอเชียแปซิฟิกพรินติ้ง จำกัด, ๒๕๕๒.

๒. ภาษาอังกฤษ:

(I) Books:

Bailey. Kenneth D. **Methods of social research**. 3rded. London : Collin Macmillan Publisher, 1987.

Laurence F. Jones and Edward C. Olson. **Political Science Research : A Handbook of Scope and Methods**. Harper Collins College Publishers, 1996.

Lisa Harrison. **Political Research : An Introduction**. New York, 2001.

Punch. Keith F. **Introduction to Social Science Research : Quantitative and Qualitative Approaches**. London : SAGE Publications, 1998.

